

Debreczeni Független Újság

pártoktól független politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Melyben: Vidéken:
 Egy hóra . . . 1 kor. Egy hóra . . . 2 kor. 50 fill.
 Negyedévre . . . 3 . . . Negyedévre 4 . . . 50 .

Felolvas aszerkesztő:
IFL. MÓRIZ PÁL.
 Kiadók és lapnyájdosok:
HOFFMANN és KRONOVITZ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECZEN,
 Piacz-utca 47. és 49. szám.

Az ingadozó pótladó.

Ha valaki figyelmesen áttekinti Debreczen város költségvetéseit négy-öt évre visszamenőleg, megdöbbentő adatokat fog találni benne. Látni fogja, hogy a város bevételeinek „mérsékelt” emelkedésével szemben „rohamosan” emelkedők a város kiadásai.

Hasonlót mutat a város vagyonteltára is, amelynek kitüntetett milliói éppen nem képezhetik biztos alapját a város jövő fejlődésének a mostani rendszer mellett. Mit ér az, ha azok a leltár szerinti milliók még 2% jövedelmet sem hajtanak, ellenben a város a sok millióra menő adósságai után átlag 4.5% kamatot fizet. Ha tehát a város igazi vagyoni állapotát akarjuk tudni, nemcsak a leltári vagyomból kell egyszerűen levonni az adósságot, a min tenni szokták a felületesek, de a vagyoni jövedelmének és az adósság után fizetett kamatok százalékát is össze kell vetni. Ha ezt megtennék, a leltári milliók nagyon összezsugorodnának.

Maga a költségvetés a törvényben előírt kaptafa szerint készül évről-évre, tehát a kevésbé jártas ember megteheti az összehasonlításokat az előző

évi előirányzatokkal és zárszámadási tételekkel. - Így aztán könnyen kinyomozhatja bárki is, hogy egyes, állandó tételeknél mi okozta a csökkenést vagy az emelkedést, legyen az kiadás vagy bevételi tétel.

Nem szándékom jelenleg belemerülni a jövő évi költségvetés bírálatába, csupán a pótladó kérdésére akarok rámutatni. A pótladó szorosán összefügg az adósságcsinálás kezdetével. A költségvetésben nem sokáig lehetett titkolni a jövedelem és kiadás közt tántogó ürt, mert következett az 1902. évi nagy zökkenés, amikor a főszámvéző kénytelen volt leplezetlen őszinteséggel kimutatni a hiányt és az 1903. évre 60% pótladó kivetését javasolni, a köztörvényhatósági bizottság nem csekély elkeseredésére.

Ennek az elkeseredésnek a következők voltak a tisztujításnál bekövetkezett személyváltozások. A köztörvényhatósági bizottság ugyan rendszerváltozást akart, de csak személyváltozás történt. A régi rendszer megmaradt, sőt az új embereket változtatta meg. Egyetlen ígéret, egyetlen remény nem vált be. A rendszerváltozás az egész vonalon csődöt mondott.

Mi az oka ennek? Hiszen a jó-

akarát feltétlenül megvolt a polgármesterben is, az új tanácsban is. A városi közigazgatás ismereteinek hiánya. Nem tudták, hogy mire vállalkoztak és hivatalba lépésük után kezdtek csak megismerkedni dolgaikkal — és a régi rendszer kerékvágásaiból nem tudtak kiszabadulni. Ha valaki az ár ellen akar uszni, nem elég, ha a mentőövet az oldalára csatolja és elszántan a vízbe ugrik. Előbb meg kell tanulni, még pedig jól uszni és azután vállalkozhat az ár elleni uszásra. A mentő övvel egyszerűen csak a víz színén marad.

Ilyen mentő övvel vállalkozott az ár ellen való uszásra Debreczen városának polgármestere is. Párthivei biztatták és ő elszántan neki ugrott az árnak. Fentmaradt ugyan a színen, az igaz, hála a mentő övnek, de hát az ár elkapta és viszi magával, úgy hogy ő talán észre sem veszi.

Ugy van ő is, mint a vonaton utazó, aki bámul azon, hogy szaladnak a fák, pedig hát a fák nem szaladnak, de őt viszi a vonat. Ilyen csalódásban van a polgármester is. Az irányelvek, amelyeket megválasztásakor hirdetett, elmaradtak és ő már úgy benne van a régi rendszerben, akárcsak az elődje.

Az új rendszert sehol senki sem

A kis rektorné bánata.

Irta: Zih Sándorné.

A rektorné asszony csigát csinál. Itt városi helyen nem is igen tudják, mit jelent a rektor szó. Legtöbben csizmadiának képzelik, ha nem favágónak, vagy legjobb esetben harangozónak.

Pedig hát a rektor falusi iskolákban nem egyéb, mint a rangban legelőbb való tanító, ki a legnagyobb gyermekeket oktatja az egyszerű és tizedes törtek s egyéb magasabb tudományok mivoltjára. Legtöbbször egyuttal kántor is, s így a fizetés is a legtöbb.

Most már, hogy a rektor szó jelentésével tisztában volnánk, már meg a csigacsinálás módját magyarázzuk meg, mivel ez a tészta is falusi specialitás, mert bizony a városi asszonyok nem töltenek el egész délutánukat azzal, hogy a tésztát kártya papír finomságúra kinyujtsák, aztán piczi kis négyszögdarabkákra vagdalva, a bordás csigacsinálón egy kis sodrófával egyenkint meghömpölygessék.

Erre a türelempróbára bizony csak a

falusi asszony ér rá, a kinek nem lehet a szabad délutánjait a korzón elsétálgatni, mivel hogy falusi helyen nincsen korzó.

A kis rektorné asszony tehát megcsinálta a csigát, azután gondosan szitára tergette és kivitte száradni az udvar hátulján felhalmozott rőzsére, ő maga pedig lefordult a kertbe, kissé lustálkodni a forró nyári délutánon a szőlőlugas hűvös árnyékában.

Haj, haj! bizony kissé nehéz megszokni ezt az egyhangu falusi életet egy városban nőtt lánynak; — nem is tudom, mi lenne velem, ha nem szeretném ugy Imrét. Kedves, drága uracskám! ábrándozik, a kis menyecske boldogan . . .

De most éktelen zajt, kotkodácsolást, kukorékolást, szárnycsattogást s közbe kutyangatás éktelen lármaját hallja.

Pillanat alatt kint terem az udvaron és óh! szörnyűséges dolgot lát.

Hát a kakas, a szemes kakas meglátta a szitára kitergetett finom csomagot, a kis hosszukás, sárga csigácskát; hisz itt feleséges lakoma kínálkozik!

Gavallér módjára összehívta a biro-

dalmához tartozó népséget s azok nagyhirtelen összegyűlvén, ráugrott ő kegyelme a szitára, szétkapart a tészta közt, osztogatni akarván a finom prédát a tyuk asszony-ságoknak.

Amde nem azért van a háznál a Bodri, a hűségese Bodri, hogy ezt az istentelen rablást nyugodtan elnézze.

Mérgesen mordul, ügyes ugrással a rőzsén terem s farkánál fogva lerántja a kakast a szitáról.

A szita persze felborul, a gyönyörű csigák a rőzse közé hullanak, s a tyukok, a megtépázott kakas s a gazdája jószágát védő kutya — veszett lármat csapnak.

Ekkorra érkezik meg a kis rektorné, s meglátva a felborított szita drága tartalmát a rőzse közt itt-ott fennakadva, vagy a földre hullva keserves sirásba kezd. Azután neki fohászodik és a rőzse közé bujva szedgetni kezdi a szétszóródott tésztát. Mikor a rektor ur haza érkezik, kisors szemmel, vérző kezekkel találja kis feleségét.

Majd megértve a nagy szerencsétlenség mibenlétét, ajánlkozik, hogy majd ő bemegy a városba és hoz a patikából a

10 százalékkal nálam olcsóbb mint bárhol!!

Férfi ruha különlegességek valódi angol kelméiből, ugy-szintén fiu- és gyermek ruhákban rengeteg választék GERŐ E. ruha áruházában, DEBRECZEN, piacz-u. 47., a Dréher sör-csarnok kapuja mellett, (az „Emke” kávéházzal szemben.)

látja, a régi rendszert érzi mindenki. A város háztartásán nem változtatott semmit. Takarékoskodása néha kicsinyes garasoskodásban nyilvánult csupán. A város háztartásának ügyei a régi kerékvágásban haladnak. Még csak egyetlen új ötlettel sem állott elő két év alatt, pedig van itt a város pálinkás depóján kívül is jövedelemmel kínáló intézmény, csak létesíteni kellene. (Városi takarékpénztár, tüzkár-biztosító, zálogház, a Hortobágy hasznosítása, stb.)

Ez az irány nélkül való közigazgatás, az évről-évre csak a költségvetési kaptafa szerint való tengődés az oka a pótdó ingadozásának, a költségvetésben mutatkozó hiány fokozatos emelkedésének, amelyet csakis okszerű gazdálkodással lehet ellensúlyozni. A város fejlődésének megakasztása nélkül is lehet segíteni a bajokon, csak erős akarat kell hozzá. A véletlenre nem szabad bízni a város sorsát, hanem irányt kell szabni évtizedekre, teljesíteni a haladás követelményeit és megnyitni az új erőforrásokat. A pótdó nem erőforrás, mert ez a város polgárságának folytonos gyengítése. Már pedig a debreczeni polgárság nem oly gazdag többé, hogy szüksége lenne az ilyen, évről-évre megismételt, közigazgatási érvágásokra.

Rostkowitz Arthur.

Románia magyarjai.

Többször jártam már Romániában, de részint az idő rövidsége, részint más elfoglaltságom miatt most nyílt először alkalmam a Romániában élő magyaroknak helyzetével, életviszonyaival megismerkedni s ezt hiszem nem lesz érdektelen, ha egyet mást ide szakadt, itt élő testvéreinkről írok.

Mindenütt a román királyságban, de főleg itt Bukarestben sok magyar lakik, de azért például az utcán vajmi ritkán lehet magyar szót hallani. Hajtja kergeti az élet itt úgy a magyarokat, mint minden más em-

bert; s a legtöbbször idegen környezetben mozogván, nem igen nyílik alkalmuk édes anyanyelvüket használni.

Azonban örömmel tapasztaltam mégis, hogy a bukaresti magyarok nem felejtik el a magyar nyelvet.

Azon szerencsében részesülve, hogy tisztességes, jómódu bukaresti magyar ember, Jakab Lajos házában pár kellemes órát tölthettem el, igazán meglepett a magyaros vendégszeretet, a tiszta, hamisítatlan magyar beszéd, amelyet a jelen volt szép társaság minden egyes tagjától tapasztaltam.

Őt volt Ujvári István bukaresti ev. ref. esperes, Toth Gyula ref. lelkész, a tanítók, Nagy Istvánné, a magyar nőegylet elnöke, Hajdu András egyházgondnok s még többen. A bukaresti ev. ref. és római katolikus egyházak látogatottak; a tanítási nyelv magyar, de hetenként legalább hat román órát kell hallgatniok a gyermekeknek. A tankönyvek ügyéről majd más-kor szólok, fölülte érdekes tapasztalataim révén.

Ezuttal csak azt említem meg örömmel, hogy Bartók erdélyi ev. ref. püspök sok fáradozással megszerzett egy igen szép telket a város egyik legkellemesebb részén a leányiskola részére; az épület alapjait éppen most ássák egy magyar építész felügyelete mellett. A bukaresti magyar sajtó tisztességesen, okosan, tapintatosan végzi nemes és nehéz kötelességét.

Poliányi Zoltán, a Bukaresti Magyar Ujság szerkesztője, valódi gyámja a bukaresti magyarság egyszerűbb, tanácsra és istápolásra szorult részének. — Ellátja őket jó tanácsokkal, segítyezi az utiköltség nélkül szűkölködő iparosokat és segédeket, elintézi soknak nehéz utlevél-ügyeit. Felesége, szegény jó néhai Radnóti Dezsőnek testvére, prototipusa a lelkes magyar nőnek és jó házi asszonynak egyaránt; háza mindig nyitva áll Magyarországból jött vándor és utas előtt.

Egyébként pedig sok magyar ember foglal el tisztességes pozíciót Bukarestben. Épen ezért van is tekintélye ezeknek a honfitársainknak; Café Boulevardnak, Bukarest legszebb kávéházának ők a legszivesebben látott vendégei; a kávé járhatja a Budapesti Hírlapot, Ujságot, Bukaresti Magyar Ujságot és Kakas Mártont a kedvükért. — A képes Budapestet pedig a Boulevard Elisabeta sarkán ámulják a hírlap-előfizető bódében. Ezek az utcai ujság-bódék éjjel-nappal nyitva

vannak s a gyönyörű birzsák (bérkocsik) mellett legérdekesebb speciálitásai a román fővárosnak.

Dr. Szócs Géza.

Vármegyénk és közelvidéke.

Kivándorlás Hajdudorogról. Mióta a vármegye kezeli a külföldi utleveleket, Hajdudorogról 15 magyar ment már Amerikába, de még a télen utra kelnek vagy ötvenen. A rossz termés, a munkahiány miatt vándorolnak ki.

Lókötő ozigányok. Mikepércsen Nagy Lajos ottani lakos istállójából a lovat vasárnap virradóra ellopták. A gyanu a Mikepércsen végig vonuló cigánycsapatra irányul, akik rossz gebével vontatták végig szekereküket és alighanem a rossz gebe mellé fogták be az ellopott lovat.

Kutbafult kis fiú. Szerencsétlen véget ért Szücs János csegei lakos 9 éves, Sándor nevű fia. A tastvérkéivel játszott az udvaron és pajkosságból felmászott a kut kávjára, ahonnan velőtrázó kiáltással beleszedült és mire segítség jött, már belefult.

Hajdunánás vendégei. A hajdunánási Kossuth-szobor október 2-án tartandó leleplezési ünnepségen 20 függetlenségi képviselő lesz jelen. Az ünnepélyre a rendezőbizottság mindössze 60 meghívót bocsátott ki. Hivatalosak Debreczen, Bősörmény, Szoboszló városok polgármesterei, Papp Elek, Kovács Gyula, Benedek János, Bakonyi Samu, Thaly Kálmán képviselők, Derog, Hadház, Búd Szentmihály, Sámson, Téglás főbírái jegyői és néhány előkelő polgára s Hajdu-vármegye nevezetesebb községeinek előjárósági tagjai közül néhányan. A bősörményi, szoboszlói és nádudvari kerületekből a függetlenségi és 48-as párt küldöttséggel fog Nánáson megjelenni képviselőik vezetése alatt, hogy Kossuth Ferencz előtt tisztelegjenek. Az üdvözlő beszédet Papp Elek képviselő fogja tartani. A nánási ünnepés iránt vármegyeszerte általános érdeklődés nyilvánul.

Véletlenül agyonlőtte magát. A biharmegyei Nagyrábé községben Mozsik Péter mezőőr hazafelé ment, vállán töltött puskát vitt. A kerítésen át akarta adni fegyverét cimborájának és e közben hirtelen elcsattant a ravasz és a szerencsétlen embert szíven érte az elsült fegyver golyója. A meglőtt mezőőr néhány percnyi kínlás után meghalt. Szerencsétlen vége nagy részvétet keltett a faluban, melynek előjárósága megállapította, hogy a szerencsétlenség saját gondatlansága folytán következett be. Mozsik nagy családot hagyott kenyer nélkül.

Az átok. A hajdusoboszlói „Független Hajduság” írja e megható történetkét. A városháza udvarán elárvereztek két árva malaczkát, valami adó fejében, vagy miben. Össze is sereglött a sok ember, hogy valahogyan olcsón juthasson a szegény párakhoz.

— Nyolcz korona! — kiáltja harsányan a dobos, egyszer, kétszer, háromszor, senki többet!

A tömegből előlép egy kopott szürös ember, oda áll a dobos elé és azt mondja neki:

— Ezek a malaczkok az én vöméi. Nyolcz hete nyomja az ágyat, keresetképtelen. Ez a két malacz az összes nyári keresete, a ki megveszi, vegye meg vele az Isten átkát is. Soha szerencséje ne legyen, nyugodalma hagyja el és az Isten haragját tizediziglen érezze az egész családja!

És e kétségbeesett átok után a malaczkok 9 koronaért mégis elkeletek.

rőzse által összekarcolt, vérző kis kezekre glycerint. Most már ugyis enged a nagy forrás, pár óra alatt megteszi az utat s vascsorára itthon lesz az orvossággal.

Mire a rektor ur beérkezik a városba, az idő alkonyatra hajlik, s jól esik a kimelegedett, kiizzadt embernek a hűvös faszor árnyékában nézelődni, hol a sétáló uri népség már tömegesen járkal fel s alá, vidáman beszélgetve, nevetgélve.

A férfinak eszébe jut a diáksága, az édes, a feledhetetlen kamasz kor. Elsuhanak előtte egyes jelenetek, egy egy kis apróság, de azért édes semmiség. A város, a nagy város, ott is így sétáltak estenkint a szép lányok, asszonyok, mint itt. Amott jön Komlóssi Irén, a kis képezdész lány a hegedü órájáról, a nagy Hubert iskolát, meg a zöld tokba bujtatott muzsikáját úgy restelli vinni, azt hiszi, mindenki őt nézi. . . . Amoda meg Tincsi jön, a szép kis szőszke Tincsi, utánna. . . . Istenem, ni, hát jól látok — ez már nem képzelet, hanem valóság, im itt jön a maga teljes mivoltában Barna Ilka, a szép, dőlczeg, a régi Barna Ilka.

Már előtte áll a megzavarodott fiatal embernek, mosolyogva:

— Ni, ni, hol jár maga itt, Imre?

A férfi zavarában azt sem tudta, mit is beszél a glycerinről, meg a csigáról, meg a felesége sebzett kezéről.

A szép asszony úgy kaczagott rajta:

— Hát látja ez a Nemezis, a maga feleségének kellett azért megszenvedni, hogy mi egy jó estét tölthessünk együtt. Igen, igen, hiába is akar tiltakozni, ezt az estét együtt töltjük, az uramnak éjjeli szolgálata van, hát nem háborgat senki. Hiszen tán nem is tudja, hogy mikor maga azt a csuf-ságot elkövette rajtam s ott hagyott a faképnél — na ne mentegedődzék, hisz elismerem, hogy én voltam a hibás azzal a kis hadnagygyal, pedig hát ártatlan kis csók história volt az egész — tehát mikor maga ott hagyott, akkor hozzá mentem feleségül egy vasutashoz, Balla Jánosnak hívják, jó ember szegény.

A ház elé értek. Az asszony szinte erőszakolta a férfit a belépésre, sehogy se akart volna. . . .

A kis rektornének a feje is bele fájt a nagy aggodalmas várakozásba, virrasztásba az ura után. Mikor aztán az reggel felé hazatért orvosság nélkül, a szíve is úgy megfájt szegénykének.

Tudományos kutatás a révi barlangban. Czárán Gyula ismert geográfiai kutató biharmegyei Révre érkezett, hogy a revi barlang föltárásában segédkezzék és a barlang eredetét kikutassa és a barlang még elrejtett részeit és környékét geográfiai és turisztikai szempontból megismerje. Czárán november közepéig ott marad.

Lujza hercegnő ügye.

Adósságai miatt nyilvánították örültnek.

Amikor Lujza hercegnő Auszriából megszökött, ügye az időközben elhalt dr. Haberler ügyvéd kezében volt. Az ügyvéd feladata volt a hercegnő adósságainak rendezése, hogy a hercegnő a hitelezők kielégítése után Bécsbe visszatérhessen. Azonban hiába fáradozott dr. Haberler, nem bírt semmi eredményt elérni. A hercegnő adósságait sok hamis váltóval fedezték és az ügyvéd nem tudta, hogy ezekkel mit csináljon. Kleibern ügyész egymá után tartotta a házkutatásokat az illető uzsorásoknál, majd magához hívatta dr. Barbert ügyvéddel a hercegnő gondnokát, akiről azt sejtette az ügyész, hogy véle tárgyalván, mögötte a hitelezők védőjével tárgyal. Dr. Barber igen érdekes dolgokat mesélhetne el az ügyről, ha nem tartozna jelenleg a Kóburg-klikhez.

Kóburg herceg nem akart pénzt adni a váltók rendezésére és így nem lehetett a hamis váltókat beváltani. Ezen időtájtban ajánlatta magát dr. Bachrach ügyvéd a bécsi rendőrfőnök által, a hercegnek. Dr. Haberlertől megvonták a meghatalmazást és dr. Bachrachot bízták meg az ügy továbbvitelével. Innentől kezdve az ügyet közösen intézték dr. Bachrach és az ügyész és akármilyen történt, abban az ügyész is nagy szerepet játszott.

Kijátszott hitelezők.

Az ügyész hivatalában eszelték ki, hogy a hercegnőt beszámíthatatlannak mondják ki, ez által a hitelezőket követelésük leszállítására kényszerítik. A hercegnőt beleegyezésével akarták valahova elhelyezni és azután a hitelezőket úgy a hogy kielégíteni. Itt említjük meg, hogy a Kóburg család vagyoni állapota nem oly fényes, mint a milyennek tartják. A herceg csak nagynehezen bírta a szükséges pénzt előteremteni és ugyanaz a Spitzer és Seicherpénzügynök, akik a hercegnőnek adtak pénzt, ugyanaz a két ügynök szerezte meg a hercegnek egy budapesti banknál a szükséges összeget. A kieselt terv azonban dugába dőlt, mert a hercegnő nem adta a beleegyezését ahhoz, hogy elmelegyintézetbe internálják.

Az erőszakos elfogatás.

Mért internálták erőszakosan egyszerre a hercegnőt, az titok. Annyi bizonyos, hogy ezt a tervet is az ügyész hivatalos helyiségében fundálták ki. Dr. Bachrach külön vonaton hozta a hercegnőt Bécsbe dr. Obersteiner tanárhoz.

Az erőszakos fogvatartást több orvosi tanácskozás előzte meg. Egy hasonló esetre volt szükség és ezt Braun udvari tanácsos szállította. Erről a két udvari tanácsosról, egyik már meghalt, mondta Hyrthl: „A szamarak általában szürkék, de Bécsben két számár van, azokat „Braunnak“ hívják.“ A két udvari tanácsos egy pár orvosi könyvét kell csak elolvasni és rögtön igazat adunk Hyrthlnek. És hogy a két Braun mégis ilyen híres lehetett, azt a Kóburg családnak köszönhetik. A két Braun különben annyira hasonlított Kóburg herceghez, hogy testvéreknek tartották őket.

Dr. Obersteiner igen tisztességes embernek tartják és valószínűleg az ő ajánlatára kerestek más orvosokat dr. Bachrach és az ügyész. A hercegnő Coswigba került, dr. Bachrach bekaszírozta 100,000 koronás

expensnotáját és attól kezdve egy cseppet sem törődött a gondnoksága alá helyezett hercegnővel, dr. Bachrach eljárását enyhíti azonban, hogy valószínűleg nem olvasta a hercegnő ügyében kiadott bizonyítványokat, vagy ha olvasta is, nem érte meg.

Coswig, gyógyintézet Drezda mellett, Pierson jó vezető, de nem oly jó elmelegyintézet. Vállalkozása akkor lendült fel, amikor Sturm lovag került a kezei közé és részére egy külön pavillont építtetett. Idezárták a hercegnőt.

Az elmelegyintézetek vétke.

Lujza hercegnő ügye és az utóbbi időben nagyon gyakran előfordult csodálatos elmelegyintézet döntések a következő megfigyelésre indították a „Wiener Klein Rundschau“:

Ránk orvosokra nézve mindig kellemben, ha a nyilvánosság behatóan foglalkozik orvosi dolgokkal és különösen akkor, ha erre egyes rendkívüli esetek kényszerítik. Az elmelegyintézetek tévedése az utóbbi időben igen nagy. A törvényeségi tárgyalásokon különösen kitűnik az elmelegyintézetek itélő tehetsége. Ha szegény emberről van szó, az mindig beszámítható, míg a gazdag arisztokrata ha elkövet valamit, az mindig gyengeelméjű. És a büntetés helyett elmelegyintézetbe zárják egy időre. Nagy azoknak a száma is, a kikkel, ha előkelő családjuk meghasonlott, egész egyszerűen egy elmelegyintézetbe internálták. Az utóbbi időben nagyon csodálatos esetek fordultak elő, amelyekben nem lehet átsiklani.

Ha a nagy ur követ el gazságot.

Csáky, Vendel és Kóburg-ügyek méltóan bizonyítják az elmelegyintézetek tévedéseit. A nyilvánosság mindjobban csodálkozik, hogy ha egy arisztokrata előkelő nyugalommal lövi le ellenfelét, a következmények alól pedig úgy bujik ki, hogy a büntetés helyett elmelegyintézetbe viszik. Még csodálatosabb volt azonban, hogy ezek a szerencsétlen gyengeelméjűek kevéssel a tett elkövetése után újra egészségesen bocsáttattak el az intézetből. És mindaddig beszámítható vyltak, míg valami újabb „stiklit“ nem követtek el.

Ha beszámítható ilyen büntett elkövetője, úgy börtönbe kell zárni, ha pedig igazán örült, úgy örökre gyógyintézetbe kell zárni, nehogy még több kárt tegyen embertársaiban. De egy-két hónapra bezárni az illetőt, hogy azután újra szerepelhessen a társaságban, talán mégsem jogos.

Ugyanilyen eset a Lujza hercegnő ügye. Egy asszony, a ki adósságokat csinál, még nem beszámíthatatlan. És hogy a fensége, férj nem akarj szükmarkuságból felesége adósságait kifizetni, még nem ok, hogy a szegény asszonyt örökre gyógyintézetbe zárják.

Nem akarunk az elmelegyintézetekkel polemizálni, de mégis csak furcsa, hogy rendszeren olykor tévednek, mikor arisztokratáról van szó és az illető véletlenül adósságokat csinál, amelyeket a férfi nem akar kiegyenlíteni. És természetesen, hogy az elmelegyintézetek „tévedései“ mindig a férjek hasznára válnak ilyen arisztokrata ügyekben elkövetett tévedések különös véleményre bírhatják a nagyközönséget, amely se-

hogy sem akarja belátni, mért annak az arisztokratákkal másképp, mint velük?

Ha az elmelegyintézet a gothai almanach segítő eszközévé válik, úgy a közönség követelni fogja, hogy az elmelegyintézetek ne az egészséges emberekről csináljanék bolondokat, ha nem a bolondokból egészségeseket.

Mi az ujság?

Magyarország nagy városai. Budapest népessége elérte, sőt meghaladta a nyolczszázezer főt. A hivatalos statisztikai kimutatás szerint a lakosság száma 1904. évi július elsején 818,399 lélek volt, tehát husz esztendő alatt megkétszereződött. A népesség szaporodásának évi rendes átlagát a kilenczvenes évek óta huszezer főre teszik. Ennél azonban jóval nagyobb a bevándorlás is, úgy hogy az 1910. évi népszámláláskor eléri a milliót a magyar főváros lakossága. Szeged népessége haladja meg csupán nagyobb városok közül a százezeret. Lakosainak jelengi száma 109.000. Utána a rohamosan fejlődő Szabadka következik 91000 lakosával. Az ország negyedik városa Debreczen, lakossága a legutolsó népszámlálás óta 80.000 körül lehet. A nagyvárosok ahol a lakosság az 50,000 lelket meghaladja sorrend szerint a következők: Pozsony, Kecskemét, Arad, Hódmezővásárhely, Temesvár, Újpest, Nagyvárad, Győr, Pécs, Kolozsvár, Kassa. Rendkívül gyorsan fejlődik Szombathely és Miskolcz, úgy hogy népesség tekintetében Sopront már túlszárnyalták és a jövő népszámlálás alkalmával bizonyosan, az 50.000 lakossal bíró városok közé lépnek. A nagyvárosokban Pozsony és Temesvár kivételével, ahol a német elem van többségben a magyarság van óriási túlsúlyban.

Az emberhuzkereskedők.

Nemzetközi gyűlés a leánykereskedés ellen.

Pár nap előtt kezdte meg működését a leánykereskedés ellen alakult nemzetközi gyűlés Zürich városában. Hogy milyen általános és milyen nagy kérdés ez, azt legjobban mutatja az, hogy a gyűlésen tizennégy állam képviselteti magát.

Ez a tizennégy állam ugyanis — köztük van Magyarország is — megelégette már a lelketlen üzérkedést, amely a szép, egészséges lányokkal olyan kereskedést folytat, mint az állatokkal vagy árukkal szokás.

Minket főleg az érdekel és az nyugtat meg, hogy Magyarország is részt vesz — megbízottja útján — ezen a tanácskozáson. A leánykereskedés talán sehol sem virágzott úgy, mint nálunk, hisz a világ minden táján kalandozó honfiaink találkoztak a Hungarával.

Az exportált magyar leánnyal, akit kizagadtak, kiesalogattak mézes szavu ügynökök a külföld bűnös piacaira, hogy híres szépségük idegen emberek zsákmánya legyen, a világon mindenütt találkozzunk. Hány anyától és hány állampogártól fosztották meg így ezt az országot!

Kíváncsian várjuk a gyűlés határozatát, vajjon mily módon óhajt gátat vetni ennek az erkölcstelen üzérkedésnek? A ravasz lélekűfárokkal szemben a legmesszebbmenő szigor és óvatosság ajánlatos. Ezek az emberek igen jól tudnak a bőrükre vigyázni s borzasztóan biztos emberismerők.

Fényesen tudnak a női huzság és állhatatlanság nyelvén beszélni, a nélkül, hogy a szájukat kinyitnák. Hát ezekkel, nehéz dolga lesz a nemzetközi szövetségnek, amely azonban mindezt igen jól tudja, ha erre a nagy munkára vállalkozott.

Vajjon mikor jön el az idő, hogy külföldi bolyongásaink közben nem botlunk bele lépten-nyomon a szegény Hungarába, aki sirva borul a vállunkra, mikor az édes hazai nyelvet hallja megcsendülni ajkunkon?

Egyházak és iskolák.

Érdekes mozgalom.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület egyházai s lelkészei kezdik kitörülni a port szemeikből, mely a Zsigmond Sándor zuhanása következtében felverődött s új főjegyző után kezdenek látni. Az egyházmegyéék férfiai immár szétnéztek s lámpás sem kellett hozzá, összebeszélés nélkül egy emberre irányult a figyelem. Olyan emberre, ki valóban férfiasan megállta helyét mindeddig, akár mint tudós, akár mint ember. De hadd beszéljen helyettünk az a tudósítás, melyet az egyházkerületnek csaknem véghelyéről, Biharvármegye déli pontjáról vetünk, mely főbb vonásaiban így hangzik: „A belényesvidéki lelkészi kör, melynek ez idő szerint én vagyok elnöke, abban állapotott meg, hogy a szerencsétlen Zsigmond Sándor helyére egyházkerületi főjegyzővé Erőss Lajost választja meg. Bizony, igaz, hogy ő „dignus est eo loco“! Megjegyzem azonban, hogy x-i lelkész, N. N. emelt szót (a nevet most elhallgatjuk, Szerk.) első sorban mellette, meggyőző szép szavakban ajánlotta figyelmünkbe az általunk már ugyanis előnyösen ismert derék férfit; s erre egyhangulag kiáltánk: „Éljen Erőss Lajos, mint egyházkerületi főjegyző“! És én is sorakoztam a többekhez nagy lelki örömmel és gyönyörűséggel. Mi mellette küzdünk és harcolunk kitartással, ügyét diadalra emelni szent törekvésünk! Györy József ev. ref. lelkész, a belényesi lelkészi kör elnöke. „Íme, az első megnyilatkozás, melynek közzétételére felhatalmazásunk van. Melegen üdvözljük a belényesi kör derék lelkészeit független önállóságukért, nemes bátorságukért, melyre nagy szükségük van! Mi magunk is kész örömmel üdvözljük a derék jelöltet, ki felfelé nem szokott hajlongani, lefelé nem keres olcsó népszerűséget, de megáll az igazság útján erősen, bátran! Mint több éven át gyakorló lelkész, ismeri a legszegényebb egyház bajait, küzdött a nagy egyház tetlensége ellen, életet, pezsgő elevenséget támasztott mindenütt, a hol csak munkálkodott, vagyonilag független férfi, jelleméhez szemernyi kérdés sem fér, mint tudós dogmatikus, irányadó szerepet visz, komoly, szorgalommal munkálkodó, a ki egyházi lapját, a Debreczeni Protestáns Lapot egész házában olvasottá tette, mert eddig ei-

nem ért magaslatra fejlesztette. Azt hisszük, hogy Erőss Lajost ellenjelölt nélkül választják meg egyházkerületi főjegyzővé. Nagyjelentőséget tulajdonítunk e választásnak, éppen azért behatóan akarjuk ellenőrizni, hogy e választásba sem az uralkodó politika, sem egyesek magán érdekei bele ne ártsak magukat, hanem engedjenek szabad lefolyást a közakarat megnyilatkozásának. Erőss Lajos megválasztása a szó szoros értelmében közérdek, mely előtt meg kell hátrálnia minden egyéb tekintetnek.

— **Egyházi bizottsági ülés.** A debreczeni ev. ref. egyház gazdasági bizottsága szeptember hó 21-én délután 4 órakor az egyház tanácstermében ülést tart.

— **Beiratások a pinczérszakiskolába.** A debreczeni pinczérszakiskolában a beiratásokat e hó 21-én, szerdán délután 3—5 óráig tartjuk az ág. h. ev. fiúiskola helyiségében. (Miklós-u. 37.) Felkérjük a főnököket, hogy tanonczaikat nevezett időben küldjék el. Az újonnan jövők a tanonczszerződésükön kívül még újraoltási és iskolai bizonyítványt is tartoznak felmutatni. Az Igazgatóság. — A pinczérszakiskola felügyelő bizottsága szombaton Csánky Viktor tanfelügyelő elnöke alatt tartott ülésében második rendszerezett tanáruul Elefánty Sándor ev. tanítót választotta meg. A városi tanács iskolai czélokra 400 koronát szavazott meg.

— **Az egyetem ügye.** A nagykaroly, ref. egyházmegye most tartotta közgyűlését, melyen Nagykaroly és Mátészalka városokra nézve külön-külön egyetemi bizottságot alakított, hogy ez az egyházakban alakítandó bizottságokkal együtt állandóan agitálni s segélyt fog gyűjteni a debreczeni egyetem alapjára.

— **Zsinati képviselők.** A nagykarolyi egyházmegye Segesváry József esperes és Domahidy Elemér gondnokot, Hajdumegye főispánját választotta meg zsinati képviselőül.

— **Ifjusági önképző kör.** A debreczeni kegyesrendi főgimnáziumban alakult Révay-önképző kör vasárnap tartotta újraalakuló közgyűlését. Az ifjakhoz dr. Jászay Rezső igazgató intézett megnyitó beszédet az önképző kör czéljairól és őket kitaró munkára serkentette. A kör tisztikara dr. Szűcs István körvezető tanár elnöke alatt a következőkép alakult meg: elnökké lett Vidovich Ernő VIII., főjegyzővé Kornis Géza VIII., aljegyzővé Maigner Arthur VII., pénztárosá Sámeghy József VIII., ellenőrré Fauszt Imre VII. osztályu tanuló.

UJDONSÁGOK.

Az öreg bakák hosszú szabadsága.

Bucsnás a kaszárnyától.

Felharsant az ezredtrombitás kúrtszava. Az egyetlen, amelyre örömtől dobbant meg az „ezerkilencvenöt“ rövid napot kiszolgált katona szíve. És repülnek a sápkák a levegőbe és felhangzik az „egybeliek“ vidám nótája:

Jertek fiúk, kik egyszerre rukkoltunk,
Komisz mondurt, mindent beabfirolunk;

Abfirolunk esákót, sápkát, egyebet,
Felejtjük el ezt a komisz életet.

Kapitány ur kiadta a parancsot,
Egybeliek vehetnek már kalapot,
Kalap mellé szabadságos virágot,
Hadd sirjanak Debreczenben a lányok.

Zokogtak a kétbeliek, mikor az öreg harcosok szabadságos virágát meglátták, a manipuláns meg kiosztotta a szabadságos kis könyveket. Az egész kaszárnya fel volt forgatva. Az öregek mindent kimozdítottak helyükről, a rechnikre emléktárgyakat raktak, meggyújtották s büszkén mutatták a poros fülti bakáknak:

— Lásd, nekünk csak annyi időnk van amíg a rechnin kiálszik a gyertya, neked meg szegénynek, több, amennyi tenger csillag van az égen holdvilágos éjszakán.

Nemzetiszinü pántlikát raktak a fejezdulákra, a szobalista mindegyik neve mellé virágot festett a jókedvű suszter, mivelhogy neki is csak néhány rövid órája van hátra. A magazinból lehozták a civíl ruhásákokat, előkerültek a bakkancsok, eszímák, cifra ujjú ködmenek és alig telt bele néhány perc, megszűnt a különbség a zuferer és az infanterista között. Még a büszke káplár Németh is szóba állott alantasaival, pedig máskor alig becsülte őket többre a virgóniájánál. Most meg mintha kicserélték volna maga köré gyűjtötte az egybelinket és beszélt nekik az új életről a régi otthonról, a régi otthonban nyíló rózsabimbóról.

— **Kossuth lakoma.** Nagy Kossuth Lajos születése 102. évfordulója emlékeztére a „Függetlenségi Kör“ társas vacsorára hívta össze városunk Kossuth eszméiért lelkesedő fiait. Szomorú dolog, de nem mondhatjuk, hogy valami nagyon nagy számban jöttek volna össze a fehér asztalnál a 48-asok. Az este különben ünnepélyes, komoly hangulatban telt el. Az ünnepi beszédet K. Tóth Kálmán lelkész mondotta és beszélték még Sinka Sándor kollegiumi tanár, Márton Imre a függetlenségi párt elnöke és B. Nagy János, ki a jelenlevő öreg 48-as honvédek köszöntötte fel. Szép beszédet mondott dr. Bacso Dezső a „Kossuth Dalkör“ titkára is, ki a Kossuth Lajos nevével viselő Dalkör által híven ápolta emlékeztére s a magyar nemzeti önállóságra emelte poharát. Az ünnepélyen az öreg honvédekön kívül hivatalosan megjelentek a tanács képviselőiben Bészler Károly, dr. Medgyaszay Dezső és Miklós, a Kossuth dalkört dr. Bacso Dezső titkár és Hegyi Endre jegyző képviselték. Bizony sokan hiányoztak, akiknek még ott kellett volna lenniök. Kiss Béla zenekara játszott vacsora alatt.

— Debreczeni tornászok diadala.

Budapesten a „Budapesti Torna Klub“ nemzetközi atlétikai versenyt rendezett vasárnap a csömöri-uti verseny pályán. A „Debreczeni Torna Egyesület“ is részt vett a versenyekben és két tagja, akik idehaza a házi versenyen is mindig győztesek voltak, e nemzetközi mérkőzésen is dicsőséget szerzett az egyesületnek és Debreczennek. Izsák József és Zöld József a győztes két debreczeni tornász; még pedig Izsák József a súlydobás versenyében az ország legjobb súlydobója Coray Artur mellett lett a második s csak 28 centiméterrel dobott nála kevesebbet. Zöld

Dr. Rothschnek V. Emil utóda

Grósz Nagy Ferencz

gyógyszerésznél

„Arany egyszarvu“ gyógyszertár,
Kossuth-utca 8. szám. (A színház mellett.)

**Minden bel- és külföldi gyógyszer különlegességek,
illatszerek, szappanok, cosmetikai cikkek fő-
raktára Debreczenben és Hajdumegyében.**

József rudigrásban nyerte a harmadik díjat. Üdvözljük a két győztes debreczeni kiváló tornászt mi is.

— **Felülfizetések a Kossuth-estélyen.** A debreczeni „Kossuth-Dalkör” 1904. szept. 18-án tartott dalestélyen felülfizettek: Nagyt. Szele György 5 koronát, Ungváry István, Keresztury János, Szekeres László 4—4 kor., Hrabéczy Pál, id. Bálint József, Hegyi Ernő, Albrecht Béla 2—2 kor., özv. Fülöp Jánosné, Szendy Imre, Gyenge András, Kelemen Sándor, Szokoly Géza 1—1 kor. Köszönettel nyugtazza Kalmár Ignác pénztáros.

— **Kőművesek bérharcza.** A debreczeni kőműves munkások egyes munkáknál nem rég beszüntették a munkát. Erre a főnökök felhívást intéztek hozzájuk, hogy foglalják el helyeiket, különben munkázárlatot mondanak ki. A kőműves munkások erre azzal adták meg a feleletet, hogy most minden vonalon beszüntették a munkát. Hétfőn az általános munkaszünetelést a kőművesek be is jelentették a polgármesternek és az Olajútóban levő Kállay-féle vendéglőbe vonultak ki. A béke helyreállítása iránt az ipartestület intézkedett és ma délután 3 órakor külön békéltető bizottság megkezdte a kőműves mesterek és munkások között a tárgyalásokat.

— **Kardos Samu könyve Wesselényiről.** A magyar nemzet nagyjairól írt életrajzok közül évtizedek óta hiányzott a nagy Wesselényi Miklós báróé. A sok évtizedes mulasztást pótolja most dr. Kardos Samu debreczeni ügyvéd, a magyar történelmi társulat tagja, aki két hatalmas kötetben adja közre Wesselényi életrajzát. A széles körben ismert jeles büntető jogász, aki zsidói születésű, másfél évtizeden át gyűjtötte össze a nagy Wesselényire vonatkozó adatokat. Most nyáron is hosszabb időt töltött Kolozsvárt, ahol hangyaszorgalommal gyűjtötte össze a nagy ember életalkonyára vonatkozó okmányokat és hiteles adatokat. A hatalmas történelmi munkát, amely gazdag forrása lesz a szépirodalom munkásainak, az Athenaeum irodalmi részvénytársaság adja ki. A régóta hiányzó hézagpótló történelmi mű már december elején meg fog jelenni a könyvpiacon, amelynek egyik érdekessége lesz.

— **Fogyasztási adók bérlete.** Kovács József polgármester és Csóka Samu adóügyi tanácsnok tegnap Budapestre utaztak Valószínű, hogy a fogyasztási adók lejárási bérlete ügye vitte őket a fővárosba.

— **Fegyvert viselő kerti csöszök.** A debreczeni szőlőskertek összes birtokosságának régi és kellőképpen megokolt kívánságát teljesítette most a városi kögyűlés pártoló felterjesztésére a földművelésügyi miniszter. Ugyanis kivételesen megengedte, hogy a szőlőskertek csöszzei, pástoraik hosszú csővű fegyvert használhassanak, csupán azt kötötte ki, hogy a csöszök a fegyver kezelésében kioktassanak. Ezzel azt hisszük némileg javulni fog a kertek közbiztonsági állapota.

— **Meghaltak.** Németi Imréné Trojan Jolán róm. kath. 50 éves, Fábán György róm. kath. 18 éves kegyári munkás, Kovács Györgyne, Kecské Sándor ev. ref. 66 éves, Vedros Andorné Szikszai Eszter ev.

ref. 48 éves, Tóth Anna ev. ref. 7 éves gyermek, Juhász István róm. kath. 24 napos Nagy Antal róm. kath. 3 napos, Végh Mária ev. ref. 10 hónapos, Budai Sándor ev. ref. 2 hónapos, Sallai Mihály ev. ref. 1 hónapos csecsemők és Bakos Ilma ev. ref. 14 éves hajadon.

— **Szökés a szegényházból.** A városi szegényházból éjnek idején szökött meg Juhász József 42 éves, volt városi irnok. Kis József gondnok jelentést tett róla a rendőrségen, amely keresi az istenadta agyalágyult embert.

— **Békéltetés.** Az ipartestületi békéltető bizottság hétfőn délután 4 órakor Vetéssy Béla rendőrfogalmazó elnöklete alatt ülést tartott.

— **Utóállítás.** Ma délelőtt a Pavillon laktanyában utóállítás lett, melyre 16 hadkötelest vezetnek elő.

— **Az asztalkendőgyűjtő.** Kinos jelenet játszódott le vasárnap este a „Fehérlő” éttermében. V. József női szabó a Fehérlő éttermében vacsora után az asztalkendőt zsebre vágta és távozni akart, de a főpinczér megcsizta és kivette a zsebéből az asztalkendőt. A főpinczért ugyanis már előzőleg figyelmeztették arra, hogy V. József rendszeresen lopja a vendéglőből az asztalkendőket.

— **Ha a magyar virtust isszik.** Az egyik kisebb kocsmában duhajkodott Szabó Gábor gazdálkodó. A vendégekhez poharakat, üveget vagdosott. Rendőrt hívtak, de Szabó a rendőrt is megverte. Csak nehezen tudták lefűlelni és bekisérni.

— **Adományok.** A siketnémák iskolája részére a következő adományokat és befizetéseket veszem és nyugtázom köszönettel: Ureczky Béla 10 k. Felső-Pompa község 1 k. Balaton-Füred község 1 kor. Csoka község 2 k. B.-Diószeg gyűltése 9 kor. 30. fill. dr. Jakocs Oszkár, Kassa 5 k. Belényes város 2 kor. 50 fill. Békés-Csaba 1 kor. 30 fill. Dr. Wolafka Nándor v. püspök 100 kor. Debreczen szab. kir. városi félelvi segélye 1000 k. Csornaholovai gyűjtés 5 kor. 40 fill. Böleske község 2 kor. Vas Nándor Kassa 2 kor. Máramarosmegye 10 k. Csajágh község 3 k. N. N. tanuzási díja 6 k. Katona György Sárospatak 3 kor. Hajdúhadház község 5 kor. Balaton Főkajás község 1 k. Bihar-Darvas község 5 k. Izr. nőegylet Erzsébet alapítványából 10 kor. Füleky Pál egyesületi pénztáros.

— **Meglopott szegedi menyecske.** Molnár Gáspárné szegedi asszonynak elvesztett a debreczeni állomásonál 206 koronája. A rendőrség átvizsgálta azt a vonatot, melylyel Molnárné érkezett, de a pénzt nem találták. Valószínűleg valamelyik vasuti tolvaj zsebelte ki.

— **Vakmerő lopás.** Vakmerő lopást követett el vasárnap a Mélius-tér 4. számú házban egy elegánsan öltözött 25—30 év körüli fiatal ember. A déli órákban ugyanis beállított özv. Mihályfy Ferencnéhez és a Homokkertben hirdetett kiadó lakás után érdeklődött. Kijelentette, hogy a lakást többen ajánlották neki s szeretné megtekinteni. Arra kérte tehát, hogy lenne szives vele oda lefáradni s ha megtetszik, nyomban ki is veszi. Mihályfy né nem tett ellenvetést, csupán néhány percnyi türelmet kért, míg átalöltözködik. A fiatal embert ülésel kínálta meg s maga a szomszéd szobába távozott, hogy átalöltözködjen. Kevés idő múlva utrakészen tért vissza s

egyenesen a szekrény felé haladt, hogy ékszerait magához vegye. A fiatal ember ekkor hebegett valamit, hogy mindjárt visszatér — és magára hagyva az urinót elrohant. Mihályfy né az ifju visszaérkezéséig ékszerait akarta feltenni. Mily nagy volt azonban meglepetése, mikor szekrényéhez ért s azt nyitva találta. Meglepetése csak fokozódott, mikor ékszerai közül három darab: két arany köves gyűrű és egy óra lánczczal együtt, körülbelül 300 korona értékben hiányzott. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— **Kukoriczatörés a tilosban.** Zsoldos Gyula halápi 70. sz. a. birikos panaszt emelt Kis Bálint és családja ellen, akik a vámos-pécsi határban az ő földjén törték a kukoriczát az engedelmé nélkül. A tolvajok ellen az eljárást megindították. A kár 50 korona.

— **Szőlődézsma.** Tamás József csavargó dr. Ujfalussy sétaterti szőlőkertjében leszedte a dézsmát és éppen el akart inni vele, mikor tetten érték. A jeles férfiú többszörösen büntetett és a város területéről kitiltatott alak.

— **Csavargónak született.** A hidegre fordult idő beverte a városba, a csavargókat, akiknek egyik diszpédányát kísérték a központra Tóth Áron nádudvari napszámot, kiról kiderült, hogy esztendeje csavarog foglalkozás nélkül. Hazatolonczolják.

— **Nyilvános köszönet.** Egy fegyházra itélt férfinak szerencsétlen családja, u. m felesége s négy kicsiny gyermeke (3 leány és 1 fiu) a legrettenetesebb nyomorral küzdve, rabsegélyző egyletünkhöz fordult támogatásért. Ez némi pénzsegélyben részesíti és a holdogtalánokat, melyből éhségüket csillapíthatják, az emberbarátok könyörülő jósága pedig, rongyaiból szedi ki a szegény gyermekeket. Kértemre ugyanis Benyáts Emil kézmű rövidáru kereskedő ur 5 méter erős parhet maradékot, a Neuman czég üzletvezetője Deuthcs Ignác ur egy teljes fiúöltözetet, Nemes Gábor ur pedig egy pár erős uj cipőt ajándékoztak az árváknak. Midőn ez ajándékokért itt a nyilvánosság előtt mondok köszönetet a nemesszivű emberbarátoknak, rabsegélyző egyletünk s a segélyezettek nevében teszem ezt, a kiknek részéről annak a felöltöztetett kis fiúnak boldog mosolya, hálaadó és áldó imádság volt Isten előtt, hogy olyan ruhát és cipőt juttatott neki a jó emberek által, a milyen ő rajta még sohasem volt. Debreczen 1904. szeptember 17. Csiky Lajos, rabsegélyző egyleti titkár.

x **Uj! Kézi szőlőprés,** melylyel mindenki házilag készíthet mustot, darabja 90 kr. Mentze Henrik ujdonságok áruházában.

x **Ismét érkeztek uj kiegészítők Mentze áruházába.**

x **Villanylámpákhoz uj töltések érkeztek Mentze áruházába.**

x **Pénzkölcsönök** személyhitelre, jelzálogra gyorsan kieszközöl a 27 pénzügytiszttel összekötöttesben levő Rácz Béla bankirodája Debreczen, Csapó-u. 12. Telek-könyvi kivonat, kataszteri birtok iv átvétele után azonnal megtehető, minő és mennyi kölcsön eszközölhető ki az ingatlanra. Törlesztéses kölcsönök kisebb bérházakra is kaphatók. Bővebb magyarázatra vonatkozó tervezet Csapó-u. 12. sz. a. ingyen kapható.

x **Letzter József** fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme Piac-utca 44. Dr. Ujfalussy-ház. Állandó fényképkiallítás a műterem kapubejáratánál lévő kirakatokban.

Törlesztéses kölcsönök

földbirtokokra és házakra, előnyös feltétel, gyors és pontos lebonyolítással csakis a régebben fennálló **Ingtalan és Földhitel Forgalmi Intézet** nyújt, Debreczenben, Hunyady-u. 17. a vasuti állomástól egyenesen bevezető uton. Levélbeli megkeresésekre azonnal válaszol

TÁVIRATOK.

Nagy vasuti szerencsétlenség.

Arad, szeptember 19. Vasárnap délután két óraker indult el az arad—temesvári vonalon a 9001. számú mozdony, öt személyszállító kocsival Németh-Ságh felé, ahová pontosan meg is érkezett. Három óra 30 perczkor kelett volna a vonatnak berobognia Uj-Aradra, de mivel késett, az állomásfőnök távirati értesítést kért felőle Németh-Sághtól. Ekkor tudta meg, hogy a vonat a két helység között kisiklott és 14. m. magas lejtőről lezuhant. Az állomásfőnök 4 óraker segédvonatot menesztett a szerencsétlenség színhelyére, ahol iszonyu rombolás képe tárult a mentők szeme elé. A vágány összetört, helyéből kiszakadt s a kisiklott vonat mélyen befuródott a földbe. A veszedelmet a pálya lazasága s töltéscsuszamlás okozta. Az utasok közül kettő meghalt, egy életveszélyesen, többen pedig könnyebben megsérültek. Egy munkásnak kifolyt a szeme, egy csendőrsvezető karját törte két helyen. A mozdonyvezető leugrott a gépről, de szerencsétlenül járt, a lábát törte. Életbenmaradásához kevés a remény. A vonatfékező is halálosan megsebesült. A vizsgálat, amelyet rögtön megindítottak, fogja eldönteni, kit terhel a felelősség.

Az öngyilkos tanítóné.

Ungvár, szeptember 19. Révész József városi tanító felesége ma délelőtt mellbe lötte magát. Szörnyet halt. Az öngyilkosság oka alighanem pillanatnyi elmezavar.

Maké Lajos kolozsvári igazgató?

Budapest, szeptember 19. A szegedi színházról is elesett Makó Lajosról itt azt beszélnek illetékes körökben, hogy a kolozsvári színház igazgatója lesz. Persze, még komolyan nem lehet venni az ilyen híresztelést.

Vesztett kutya harapásába belehalt.

Beregszász, szeptember 19. Sütő Mihály ev. ref. főgondnok 8 éves kisfiát Barkatón vesztett kutya marta meg. A kis fiú a szülők gondatlansága miatt belehalt a vesztett kutya harapásába.

Bismark Herbert temetése.

Budapest, szeptember 19. Berlinből jelentik, hogy Bismark Herbert 37 óráig feküdt halálos ágyában eszméletlenül. A temetésére nagy előkészületeket tesznek. Vilmos császár is jelezte, hogy elmegy a temetésre. A császárné levél útján, Ferencz József magyar király pedig, távirat útján fejezte ki részvétét a gyászoló családja előtt.

Az orosz-japán háborúról.

Az oroszok újra retirálnak.

Liaojang, szept. 14. A harmas japán hadsereg megkezdte előnyomulását. Nodzu és Kuroki kelet felé operálnak, hogy a jantáji bányáktól északra alkossanak maguknak hadműveleti bázist Kuroki és Stackelberg csapatai közt tegnap kisebb előőrsi csatározások voltak, melyek az oroszok visszavonulásával végződtek.

Mukdent feladják.

Pétervár, szeptember 19. Az itteni katonai körök és Kuropatkin véleményadása következtében az oroszok nem tartják meg Mukdent a japánok elő-

nyomutása esetén, de Tielin környékén Kuropatkin feltétlen ütközetbe bocsátkozik, mivel akkorára már összes segédhadai megérkeznek s seregének tulnyomó számával biztosíthatja magának a sikert és győzelmet.

Az angol laptudósítók.

London, szeptember 19. Az itteni hivatalos körök nagy meglepéssel fogadták Jamagatának az idegen tudósítók ellátásában kiadott rendeletét és konstatálják, hogy Japán ismét érdemessé tette magát az angolok ama szinpátiájára, amelylyel Japán első hadtényeit fogadták.

Port Artur újabb ostroma.

London, szeptember 19. Csifuból jelentik: Kikvancsen és Erlungsan között a japánok e hó 15-én elkészítettek ostromműveiket. Napfelkeltekor a japánok irtózatossá bombázást kezdték, amely másnap délelőtt is tartott még. Susijén, Palisvang és a Galamb-öböl irányból nehéz ostromütegek szórták a bombákat a várba. Ötszáz orosz lovas, akiket megkísérlették a japánokat Palisvangból kiűzni, nem tértek vissza a várba. Azt hiszik, hogy a japánok fogságba estek.

Nagy csata Mukden mellett.

London, szept. 19. Liaojangból sürgönyzik: Mukdentől négy kilométerre véres ütközet tart tegnap óta.

Szökés Port Arturból.

London, szeptember 19. Csifuból jelentik: Port-Artur a tenger felől nincs teljesen elzárva, mert a japán hajók blokádján sok nalászbárka vagy kínai dzsunka keresztül surranhat. A japán hajóhad nagy része otthon van javítás és új felszerelés alatt. Ma kínai dzsunkán két kereskedő társaságában egy kozák ezredes érkezett ide a postával. dzsunka este indult el a galamb-öbölből. A két kereskedő beszélt, hogy 14-én Stössel parancsot kapott Kuropatkitól, hogy tartsa a várat ovetlenül januárig, amikor a harcztéren fordulat várható. Stössel készül is az ellenállásra. A várban friss hus nincsen, gyümölcs és kenyér hat hónapig elegendő, a lőporból és a töltésekből 5 hónapig nem fogynak ki.

Pétervár, szeptember 19. Stössel még az esetben is hónapokig tarthatja magát, ha a japánok a külső erődöket be is vennék. Stössel tábornok e célból rendkívüli előkészületeket tett az Aranyhegy és a Villanyos-domb megerősítésére, amelyek valósággal bevehetetlenek. Az összes európaiak kötelesek hadi szolgálatot teljesíteni. Még a 13 éves fiúk is, a nők is kaptak foglalkozást a kórházakban.

Csifu, szeptember 19. Port-Arturból tegnap érkezett ide Radzivill herceg és Krisztokov hadnagy. A herceg azt állítja, hogy Port-Artur bevehető, a hadnagy pedig azt mondja, egy hónapig is alig tarthatja magát. A ja-

pánok bombái legutóbb sok katonát, 50 polgárt és több nőt megöltek. Valóságos temető az egész város.

Az elszánt Stössel.

London, szeptember 19. Porth-Artur védője legutóbb azt izente, a japán fővezérnek, hogy ne küldjön több békekövetet, mert felakasztatja. A japánok készen vannak már az újabb ostrom-művekké és a napokban újra támadnak. A porth-arturi őrség már 8000 főre olvadt le.

Mukden védője.

Szerbai, szeptember 19. A visszavonulás Tienlin felé megkezdődött. A visszavonulást Velicskoff tábornok fedezi, aki Mukdent védi haderejével.

Nem indul a balti hajóraj.

Berlin, szeptember 19. A balti tengeri orosz hajóraj, amelyet 7 hónap óta sem tudtak felszerelni, december előtt nem indulhat el az ázsiai vizekre. A német szakemberek úgy vélekednek, hogy a jövő tavasz előtt úgy sem lenne semmi szerepe, mert az a néhány hajó, amíg még esetleg harcképes, akkorra meg fog ugyanis semmisülni.

Színház.

Makó felebbez a szegedi színházért. Szeged város tudvalevően közgyűlési határozattal Janovics Jenőnek, az eddigi szinigatónak adta ki a színházat. A választás ellen, mint Szegedről jelentik, felebbezés készül a belügyminiszterhez. Az egyik felebbezést Makó Lajos, a kisebbségben maradt szinigazgató adta be, a másik pedig a törvényhatóság körében készül. Néhány törvényhatósági bizottsági tag azzal az okadatolással támadta meg a közgyűlés döntését, hogy a közgyűlésnek nem volt joga a szinigazgatókérésben érdemlegesen határozni, mert a város törvényhatósága határozatilag átruházta a színházra vonatkozó összes jogokat a tanácsra.

Előleges színházi jelentés.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy a városi színházat október 1-én megnyitom. Egyben van szerencsém társulatom névsorát, valamint a városi színhép munkatermét bemutatni.

Az ügyvezetőség: Makó Lajos igazgató és főrendező. Szabó Károly titkár. Huber Miksa karnagy. Krémer Jenő rendező (buzgóság). Szalay Károly ügyelő. Koronkay Róza sugó. Makóné Aranka főpénztáros. Oroszné Ilona pénztáros.

Az előadó személyzet: Hölgyek: Sugár Aranka népszínmű és coloratur énekesnő, Rózsa Lili soubrette énekesnő. Krémerné énekesnő. Rományi Mária énekesnő. Püspöky Róza segéd énekesnő. Ebergényiné Amália drámai anya, Arday Ida vigjátéki anya. Havasi Szidi komika anya. Jeszenszky Irén hősnő. Menszáros Margit szende. Hahnel Aranka soubrette és társalgási. Szabó Irma naiva. Kovács Gizella segéd naiva. Németh Eszti, Tordai Etel tánczosnők. Palágyi Lajos hősszerelmes és jellemszínész. Csontos Gyula lyrai szerelmes. Iványi Antal siheder

színész és énekes. Semlai Arthur bonvivant. Sebestyén Géza apa és jellemszínész. Faragó Ödön jellem-komikus és operett buffó és rendező. Csiky László drámai apa. Makó Lajos kedélyes apa. Szilágyi Aladár buffó-komikus. Virágháti Lajos tenor-buffó. Karacs Imre tenorista. Mezei Andor baritonista. Nagy János szerelmes, színész. Szabó Gyuliska gyermekszereplő. Magasházy János segéd baritonista.

Segéd-személyzet. Erdélyi Lili, Térey Ionka, Molnár Aranka, Gerőfi Rózsi, Fenyő Józsa, Váradi Mariska, Szabó K.-né, V. Keresztély Flóra, Váradi Józsa, Csiky Lászlóné, Szilágyiné, Huber Juliska. Telekán Valér, Arday Árpád, Torkos Árpád, Gazdacska Lajos, Szabó Károly, Nagy József, R. Nagy Gyula. Paksi Sándor, Kolozsvári Albert, Róna Valér, Lejtényi Jenő, Rózsa Jenő.

Zenekar: A 39 ik számú csász. és kir. gyalogezred zenekara. (28 zenészzel.)

Műszaki felügyelő és festő Gyöngyössi Viktor. Színházi fodrász Martinyi Lajos 3 segéddel. Diszmetester Takács István 12 segéddel. Szertárnok Kerekes István 4 segéddel. Főruhátárnok Orosz Dezső 3 segéddel. Fővilágító Török József 1 segéddel. Szondi János színházi szolga és 24 jegyszedő.

(Ezen idényben színre kerülhet(?) új és régi darabok címzeit is közli az előleges színházi jelentés, ami bennünket felment a darabok címzeinek közlésétől, mert mi csak azon darabok címzeit fogjuk leköszölni, a melyek *tényleg* színre kerülnek, nem lévén szándékunk hiru reményekkel állatni a közönséget. Ezt megteheti az igazgatóság, de mi soha.)

A t. b. r. l. ö. k. felkéretnek, hogy páholyuk megtartása iránt a színházi pénztárnál szeptember hó 20-ikától szeptember hó 38-ig intézkedni annyival inkább sziveskedjenek, minthogy a jelzett időn tul jogaik többé figyelembe nem vétetnek. A bérleti összeg két részletben fizetendő és pedig az első részlet a bérletjegy átvételkor, a másik részlet 1905. évi január hó 1 én. A bérlet teljes lejártáig föl nem bontható. A színház bérlet összege (egész évadra 3 korona) egyszerre és előre fizetendő.

Bérleti feltételek a színházi jelentés alapján. Bérlet lehet e hó 20-ikától délelőtt 9-12-ig, délután 3-5-ig, a színházi pénztárnál Makónénál.

Kitünő tisztelettel

Makó Lajos, igazgató.

REGÉNY-CSARNOK.

Akinek nem virradt meg.

6 Irtá: Rostkowitz Arthur.

VI.

Künn eget verő láрма hangzott. Az épületben fegyvercsörgés, kiabálás.

— Mi történik odafönn? — kérdezte sápadtan az auditor és fölrohant az udvarra. Ott látja, hogy a börtönőrök a foglyokat eresztik ki a zárkából és velök ölelkeznek.

— Megbolondultatok? — ordította.

De a börtönőrök nem hunyázkodtak meg a rettegett hóhér előtt.

— Hátrább az agarakkal — szólt az egyik fenyegető hangon.

Kékült-zöldült a hatalmas ur dühében. A guta környékezte.

— Fogjátok le ezt a gazembert — kiáltott a többiekre.

— Nem ettünk bolond gombát — felelték azok.

— Parancsolom — ordította az auditor.

— No no, csak ne kiabáljon az ur olyan nagyon — felelte az egyik börtönőr — mert könnyen lámpavasra kerül. Vagy nem tudja, hogy kiüttött a szabadság?

— Szabadság? Elment az eszetek? Még egyszer parancsolom, a császár nevében!

— Kötél a nyakadra. Nekünk nem parancsol többet a császár.

Az auditor ijedten kapott a nyakához. Látta, hogy ennek fele sem tréfa.

Nem értette ugyan, hogy mi változtatta át oly hirtelen az embereket, de érezte, hogy veszedelmes a helyzete.

Nem is gondolkozott soká, hanem menekült.

Ideje is volt, mert a Petőfi Sándor „Talpra magyar”-ján megittasult tömeg betört a kaput és a kiszabadított foglyokat vállain vitte ki az utcára.

— Van-e még itt fogoly? — kérdezték a kardot viselő ifjak, a tömeg vezérei.

— Még a pincze alatti tömlőcseben van valami olasz rab — felelte az egyik börtönőr.

— Szabadítsuk ki a szegényt. Előre emberek.

Pár percz múlva már a nép és a kiszabadított rabok a földalatti börtönben voltak. Az ajtó nyitva állt. A fogoly ott feküdt a földön.

— Ébredj pajtás, éljen a szabadság! — szólt az egyik és a rab vállát megrázta.

De aztán ijedten hátrált.

— Meghalt — mondta csöndesen.

— Szegény talján, de sokat is szenvedett — magyarázta a börtönőr. Nagyon sokat gyötörte ez a kötéltre való agyitor. Az éjjel megfogta az egérkéjét és most agyonütötte. Bizonyosan a szive szakadt meg fájdalomában a szegény taljának.

Megilletődötten álltak körül a halottat, akinek meglánczolt keze görcsösen fogta az egérfogót.

Olyan szomorú ellentéte volt ez a látvány a nagy napnak: meghalni a feltámadás, az újjászületés, a szabadság virradatának reggelén!

Meghalni a börtön mélyében, mikor künn, a szabad világban a langyos tavaszi napsugár csókolgatja fel a téli álomból a fák rügyeit, a levegő kábító illattal van tele és a szabadság mámoros dalát viszhangozzák a hegyek.

Némán, megilletődötten álltak körül a halott szabadsághóst.

— Szegény olasz, neki nem virradt meg — mondta az egyik ifju.

— Imádkozzunk — szólt a másik és mindnyájan letérdeltek a börtön nyirkos földjére.

Néhány őszinte könyvet is hullajtottak a szegény olaszért, aki annyit szenvedett a sóvárgott, de el nem ért szabadságért.

[Vége.]

Donogán és Somossy

Kunz József és Társa utóda cégnél
DEBRECZEN, Kistemplombazár.

Az iskola idény kezdetével
ajánlják kitünő-minőségű

fiu- és leány fehérneműket

harisnya, kötények, matraczok, paplanok stb. stb. nagy raktárát.

Intézetekéi növendékeknek előírás szerint.

Határozott árak!

Fényképészeti cikkek.

Láda kofferek

uti készletek, pénz-, szivar- és levéltárczák,

férfi fehérneműek

(mérték után is készülnek.)

Solingeni kések, ollók, borotvák, haj, köröm- és ruha kéfék, fésűk, szappanok, tükrök nagy választékban, — jutányos áron kaphatók

BORSOS KATA

műipar és férfi divat áru raktárában

DEBRECZEN, városház épület.

Bőr árak.

Iskolás fiuk és leányok

részére
kész fehérneműek,
chiffon ingek, gallérok,
kézelők, nyakkendők,
zsebkendők, harisnyák,
paplanok, matraczok,
flanel-takarók
olcsón szabott árakhoz kaphatók:
Szabó Lajos fiai cégnél
Debreczen, Rózsa-tér.

PÉNZ!

kölcsön

a legrövidebb pár nap alatt a legkulánabb feltételek mellett.

TISZTVISELŐKNEK

mint állami, megyei, városi és vasuti hivatalnokoknak, tanároknak, katonai tiszteknek és bármely alkalmazásban volt nyugdíjasnak 10, 12, 15 és 20 éves törlesztésre 7 százalékos kamatra a legmagasabb összegű kölcsönt csupán kötelezvényre (váltó nem kell.)

KIMUTATÁS

ki mennyi kölcsönt kaphat:	
1800 kor. fizetéssel kaphat körülbelül	1500 kor.
2000 " " " " " "	3000 " "
2200 " " " " " "	4000 " "
2400 " " " " " "	6000 " "
2600 " " " " " "	6500 " "
2800 " " " " " "	6800 " "
3000 " " " " " "	7000 " "
4000 " " " " " "	10000 " "
5000 " " " " " "	12000 " "
6000 " " " " " "	14000 " "

Levélbeli megkeresésnél megirandó: **állás, fizetés, kitöltött szolgálati idő és kor.** Ilyen kölcsönöket 15-20 nap alatt folyosítottunk.

Pontos cím:
„Földhitel Közv. vállalat”
BUDAPEST, VIII. Rákóczi-utca 2. szám.
Törvényeszkileg bejegyzett cég.
Válaszbélyeg! Válaszbélyeg!

1904.

Őszi és téli divat újdonságok legnagyobb választékban legolcsóbban Hajdu- és Biharmegye elismert legnagyobb

Női- és leány felöltők, kalapok
áruházában

RÓZSA LAJOS

DEBRECZEN, Kistemplom-bazár szerezhető be.

Apró hirdetések.

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 2 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Vastag betűkből szedett minden szó 4 fillér.

Egy szoba, konyha hozzá tartozékkal kiadó. Csapó-utca 29. kereszt épületbe.

Használt vetőgépek, teljesen kijavítva minden nagyságban teletelőség mellett a legolcsóbb árban előnyös fizetési feltételek mellett kaphatók. Rámer Sándor nagytrafik udvar, Piacz u. 26. Ugyanott vetőgépek kölcsön is kaphatók.

Kaiser Salamon Debreczen és vidéke legnagyobb részlet áruháza Debreczen, Hatvan-u. 2. Ajánl az őszi idényre kényelmes heti vagy havi részletekben vászon, damasz, canavász, férfi- és női ruha szövetek, ág- és asztal terítők, csipke- vagy szövet függöny, szőnyeg, tükör és képek, azonkívül férfi- és női ruhák, őszi és téli férfi-, fiu- és gyermek kabátok, gallérok, raglanok stb.

Egy vagy két tanuló Gulyás Géza bádognán Hatvan-utca 15. sz. a. fölvetetik. Ugyanott villany-felszerelések és javítások legolcsóbban elvállaltatnak.

A volt Vedász Emil-téle szőlő telepen az összes csemege szőlő kilója 10 és 12 krajával a telepen eladó. Telefon szám 192.

16 házból való fiu tanuló felvétetik Atyim János fűszer- és csemege kereskedésben Petőfi-tér 12.

Italmérőknek. Saját főzésű kisüsti szilvapálinka fehér áru, kitűnő minőségben kapható igen jutányos árban Schwarz Gyulána Alsó-Józsán.

Trágya eladás. A debreczeni mentelepnél átlag 200 ló után összegyűlemelő trágya készpénzért vagy alomszalmáért eladó. Bővebb tájékoztatást nyújt a menteleposztály parancsnokság.

Darabos-utca 57. sz. a. ház, mely évente 1500 kor. laktó jövedelmez, jutányos árban eladó.

TÖRLESZTÉSES

PÉNZ!

kölcsön

FÖLDBIRTOKRA

a becsértéknek 70-80%-áig

3¹/₂ és 4 százalékra.

A megkereső levelekhez csatolandó földbirtoknál a kataszteri birtokiv és telekkönyvi kivonat.

Bélyeg- és illetékmentesen váltattatjuk át az eddigi drágább kamatu takarékpénztári kölcsönöket, törlesztéses kölcsönre.

Folyosítottunk tovább

váltókölcsönt

5% kamatra

Mindenféle kölcsönügyekben teljesen ingyen nyújtunk fölvilágosítást.

Pontos cím:

„Földhitel Közv. Vállalat”
BUDAPEST, VIII. Rákóczi utca 2. szám.
Törvényszékiileg bejegyzett cég.

ÜGYNÖKÖK

kerestetnek, kik az ujonnan kibocsátott

Erzsébet-királyné

sorsjegyek

törvényesen kiállított részletiveinek eladá-
sával foglalkozni akarnak.

Magas jutalék és jutalomdíj!

Sikeres működésnél esetleg havifizetés!

Anyag miatt forduljanak

Birnfeld Testvérek bankházához
V. Fűdő-utca 4. Budapest.

Van szerencsém a nagyerdemű közönség becses tudomására hozni, hogy az

Előnyomdámát

a legújabb divat szerinti mintákkal szereltem fel, ahol a legújabb minták, monogramok, czakkok, inghetetek nagy választékban lesznek előrajzolva.

Kezdeti és kész kézi munkák

külön osztályában a legdivatosabb him-
zések, filetnec munkák, festések, gobli-
nek vannak kiállítva a legolcsóbb szabott
árak mellett.

BENYÁTS EMIL

női kézimunka, rövidáru üzletében
DEBRECZEN. (Tisza palota.)

Bortermelők figyelmébe !!

Tisztelel tudatom, hogy Deák Ferencz-utcán főnnálló gépműhelyem-
ben új találmányu és szabadalmazott
vasszerkezetű és felünyomásu

borsajtókat és szőlőzúzókát

készítek, mely bármelyik külföldi gyárt-
mányt is felülmulja.

A borsajtó fatányérral van el-
látva, mustlé a vasrészekkel nem érint-
kezik, a törköly egy darabban kivehető.

Raktáromban minden nagyságban
a legnagyobb választékban, de olcsó
árakban kapható.

Szíves pártfogást kérek, tisztelettel

Preizler Mór

műlakatos és gépjavitó műhelye.

Üzleti elvem: Élni és Élni hagyni !!!

Megérkeztek a legújabb divatu Női ruhaszövetek és Barchettok gyönyörű szép mintákban, üzletem új — a miért is kivan zárva hogy nállam régi állott kelmét vehessenek.

MARADÉK ÁRUHAZ Piacz-utca 19. szám, — Tisza palotával szemben, pirosra festett kirakat.

Minden olcsó és semmi sem drága.